

υποδράση

9.5

Σχέδια εργασίας σχολείων-μουσείων σχολικού έτους 2011-2012

Μουσείο
Φωτογραφίας
Θεσσαλονίκης

Γενικό Λύκειο
Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης
Ευόσμου

Πορτρέτα Ανθρώπων Εικόνες Του Τόπου Μου

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

περιεχόμενα

Συμμετέχοντες, σελ. 3

Στόχοι, σελ. 5

Δράσεις, σελ.6

Δράση διαπολιτισμικού χαρακτήρα, σελ. 10

Αξιολόγηση, σελ. 10

Συμμετέχοντες

Σχολείο: Γενικό Λύκειο Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης Ευόσμου

Τάξη / Τμήμα: Α΄ Λυκείου/ Τμήμα Ερευνητικής Εργασίας

Αριθμός μαθητών: 16

Αριθμός παλιννοστούντων/ αλλοδαπών μαθητών: 4

Χώρες προέλευσης των παλιννοστούντων/ αλλοδαπών μαθητών: Αλβανία (3 μαθήτριες), Ρουμανία (1 μαθήτρια)

Σύντομη περιγραφή του προφίλ της τάξης και της κατάστασης που διαμορφώνεται: Το συγκεκριμένο τμήμα του μαθήματος της Ερευνητικής Εργασίας αποτελούνταν από 8 αγόρια και 8 κορίτσια. Τα 4 από τα κορίτσια προέρχονται από το εξωτερικό και τα υπόλοιπα παιδιά είναι γηγενή που ζουν στην περιοχή του σχολείου. Η μαθήτρια από τη Ρουμανία είναι στην Ελλάδα μόλις μισό χρόνο και γνωρίζει λίγα ελληνικά, οι μαθήτριες από την Αλβανία βρίσκονται στην Ελλάδα εδώ και τέσσερα χρόνια οι δυο, τρία χρόνια η τρίτη. Τα ελληνικά τους είναι καλά και έχουν ζήλο για μάθηση. Οι τέσσερις αλλοδαπές μαθήτριες αποτέλεσαν μια ομάδα εργασίας. Σχηματίστηκε επίσης μια ομάδα αγοριών με έξι άτομα και μια μικτή ομάδα έξι επίσης ατόμων. Ο χωρισμός έγινε με βάση τις επιθυμίες των παιδιών. Δεν υπήρχαν αντιπαλότητες, αλλά παρατηρήθηκε κάποια απροθυμία στη συνεργασία, όταν τους ζητήθηκε να σχηματίσουν διαφορετικές ομάδες.

Όνομα εκπαιδευτικού: Ευαγγελία Σειρά

Εικόνα 1. Η μουσειοπαιδαγωγός του Μουσείου Φωτογραφίας Θεσσαλονίκης στο σχολείο.

Μουσείο: Μουσείο Φωτογραφίας Θεσσαλονίκης

Συλλογή: Έκθεση «Χωρίς κατευθύνσεις στη Μέση Ανατολή (Μέρος Α΄) / Φωτογραφικές αποστολές του Μουσείου Φωτογραφίας Θεσσαλονίκης». Η έκθεση παρουσιάστηκε στο Μουσείο Φωτογραφίας (02/03-20/05/12) στο πλαίσιο του προγράμματος «Θεσσαλονίκη - Σταυροδρόμι Πολιτισμών». Οι φωτογραφίες αποτυπώνουν εικόνες από Παλαιστίνη, Λίβανο, Αίγυπτο, Ντουμπάι και δείχνουν την ιδιαίτερη οπτική κάθε φωτογράφου της αποστολής.

Όνομα μουσειοπαιδαγωγού: Μαρία Κοκορότσκου, υπεύθυνη εκπαιδευτικών προγραμμάτων Μουσείου Φωτογραφίας Θεσσαλονίκης

Στο πλαίσιο της Ερευνητικής Εργασίας πραγματοποιήθηκε επίσκεψη και στο **Μουσείο Σιδηροδρόμων Θεσσαλονίκης** με ξεναγό τον υπεύθυνο του Μουσείου, κο Ευθύμη Κοντόπουλο. Στο μουσείο, που στεγάζεται σε παλιό σιδηροδρομικό σταθμό, εκτίθενται βαγόνια, ατμομηχανές, εξοπλισμός τρένων, φωτογραφικό υλικό, προσωπικά κειμήλια. Υπάρχει έντονη διαπολιτισμική δυναμική, ενώ θα μπορούσαμε να πούμε ότι το τρένο αποτελεί το κατεξοχήν διαπολιτισμικό μέσο μετακίνησης.

Στόχοι

Γνωστικοί:

- Να εξοικειωθούν οι μαθητές με τη φωτογραφική μηχανή και τη διαδικασία της φωτογράφισης. Να κατανοήσουν έννοιες όπως το κάδρο και η οπτική γωνία του φωτογράφου.
- Να χρησιμοποιήσουν τη φωτογραφία για να εκφράσουν σκέψεις συμπληρωματικά με το λόγο.
- Να γνωρίσουν τη δυναμική της εικόνας και να την αντιμετωπίσουν κριτικά.

Συναισθηματικοί:

- Να συνεργαστούν μεταξύ τους και να αλληλεπιδράσουν δημιουργικά.

Κινησθητικοί:

- Να κινηθούν στο πεδίο δράσης (το σχολείο, τη γειτονιά, το μουσείο) και να εκφραστούν με το φωτογραφικό φακό αποκτώντας μια βιωματική κιναισθητική εμπειρία.

Παιδαγωγικοί:

- Μέσα από την ιστορική έρευνα και τον εντοπισμό – παρατήρηση φωτογραφικού υλικού να αντιληφθούν τη διαπολιτισμική διάσταση της κοινωνίας μας, σύγχρονης και παλιότερης, και να επανατοποθετηθούν απέναντι σε ξενοφοβικές και ρατσιστικές οπτικές.

Σύνδεση με Πρόγραμμα Σπουδών

Το συγκεκριμένο πρόγραμμα εντάσσεται στο πλαίσιο του μαθήματος της Ερευνητικής Εργασίας στην Α΄ Λυκείου. Εμπλέκει το μάθημα της Γλώσσας και της Ιστορίας, την εικαστική έκφραση, τη δημιουργική γραφή, τη χρήση των ηλεκτρονικών υπολογιστών. Συνδέεται επίσης με το ευρωπαϊκό πρόγραμμα Comenius στο οποίο συμμετέχει το Διαπολιτισμικό ΓΕΛ Ευόσμου για τα έτη 2011-2013 με θέμα τη «Διαπολιτισμικότητα μέσα από τα Μουσεία».

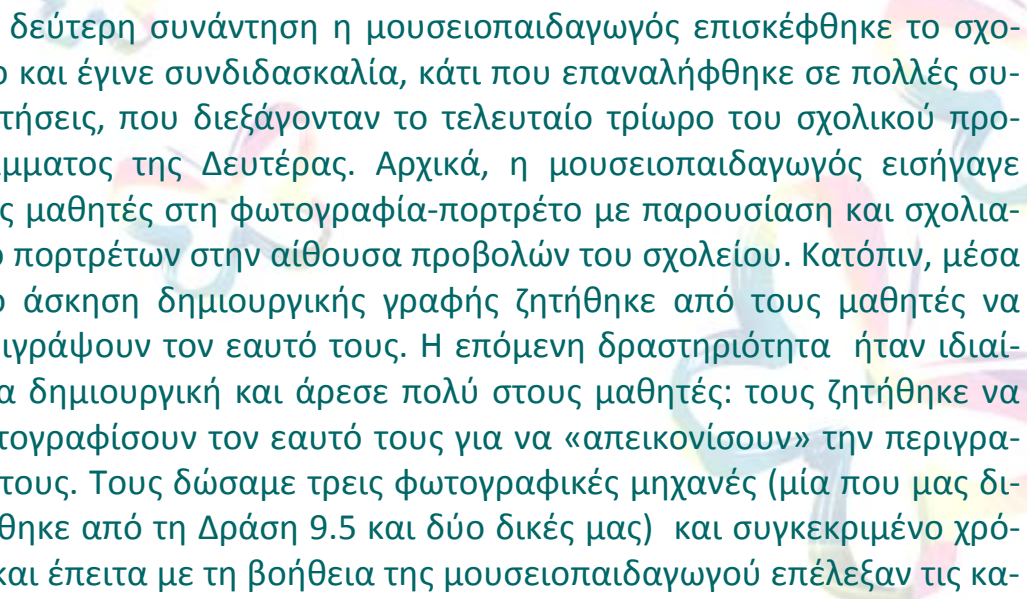
Δράσεις

Ως εκπρόσωπος του σχολείου μου, που συμμετέχει σε αρκετές δράσεις του Προγράμματος για την Ένταξη Αλλοδαπών και Παλιννοστούτων Μαθητών, παρακολούθησα την ημερίδα «Σχολικές επισκέψεις σε μουσεία στο πλαίσιο της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης», 19/11/11 στο Μουσείο Βυζαντινού Πολιτισμού, της Δράσης 9.5 για τη συνεργασία Μουσείων και Σχολείων.

Στην ημερίδα υπήρξε η πρώτη επαφή με τη μουσειοπαιδαγωγό του Μουσείου Φωτογραφίας με την οποία αποφασίσαμε να συνεργαστούμε στο πλαίσιο του μαθήματος της Ερευνητικής Εργασίας του β' τετραμήνου (από αρχές Φεβρουαρίου ως μέσα Μαΐου 2012) σε ένα θέμα σχετικό με τη φωτογραφία. Στο σκεπτικό μας ήταν ότι καταρχάς η φωτογραφία, και κυρίως η φωτογραφία-πορτρέτο, ενδιαφέρει ιδιαίτερα τους εφήβους. Δημοσιεύουν φωτογραφίες τους στο διαδίκτυο, ζουν σε έναν κόσμο όπου κυριαρχεί η εικόνα, χρησιμοποιούν τα κινητά τους τηλέφωνα για να φωτογραφίζουν οτιδήποτε τους κάνει εντύπωση. Συγχρόνως, κάθε εικόνα στέλνει ένα μήνυμα και η έκφραση μέσω αυτής καταργεί τους περιορισμούς που θέτει η γλωσσική επικοινωνία σε όσους δε χρησιμοποιούν τον ίδιο γλωσσικό κώδικα.

Στον άξονα αυτό θελήσαμε να στήσουμε ένα πρότζεκτ στο οποίο οι μαθητές μας θα μούνταν στον κόσμο της εικόνας τόσο για να διαβάσουν το μήνυμά της όσο και για να δημιουργήσουν οι ίδιοι εικόνες και πολυτροπικά κείμενα. Ξεκινώντας από το «εγώ» σε μια απόπειρα παρουσίας του εαυτού τους, σκεφτήκαμε να περάσουν στο «εμείς» διευρύνοντας σταδιακά τη ματιά τους στον τόπο και τον χρόνο. Ο τίτλος του πρότζεκτ «Πορτρέτα ανθρώπων – Εικόνες του τόπου μου» επιχειρεί να αποδώσει το παραπάνω.

Μετά την πρώτη τρίωρη συνάντηση, που αφιερώθηκε στη γνωριμία των μελών της ομάδας μέσα από παιχνίδια και δραστηριότητες, τη δημιουργία συμβολαίου και τη διερεύνηση των απόψεων των μαθητών σχετικά με τη φωτογραφία και την εικόνα γενικότερα, είχε δημιουργηθεί το κλίμα για να ξεκινήσουμε τη συνεργασία με τη μουσειοπαιδαγωγό. Είχε προηγηθεί συνάντησή μας στο Μουσείο Φωτογραφίας καθώς και τηλεφωνική και ηλεκτρονική επικοινωνία προκειμένου να σχεδιάσουμε τις δραστηριότητές μας με βάση το δεδομένο χρονικό πλάνο. Η συνεργασία που ξεκίνησε μεταξύ μας και με τους μαθητές υπήρξε στενή και άψογη σε όλη τη διάρκεια του τετραμήνου.

Στη δεύτερη συνάντηση η μουσειοπαιδαγωγός επισκέφθηκε το σχολείο και έγινε συνδιδασκαλία, κάτι που επαναλήφθηκε σε πολλές συναντήσεις, που διεξάγονταν το τελευταίο τρίωρο του σχολικού προγράμματος της Δευτέρας. Αρχικά, η μουσειοπαιδαγωγός εισήγαγε τους μαθητές στη φωτογραφία-πορτρέτο με παρουσίαση και σχολιασμό πορτρέτων στην αίθουσα προβολών του σχολείου. Κατόπιν, μέσα από άσκηση δημιουργικής γραφής ζητήθηκε από τους μαθητές να περιγράψουν τον εαυτό τους. Η επόμενη δραστηριότητα ήταν ιδιαίτερα δημιουργική και άρεσε πολύ στους μαθητές: τους ζητήθηκε να φωτογραφίσουν τον εαυτό τους για να «απεικονίσουν» την περιγραφή τους. Τους δώσαμε τρεις φωτογραφικές μηχανές (μία που μας δατέθηκε από τη Δράση 9.5 και δύο δικές μας) και συγκεκριμένο χρόνο και έπειτα με τη βοήθεια της μουσειοπαιδαγωγού επέλεξαν τις καλύτερες φωτογραφίες που τράβηξαν για να ολοκληρώσουν την εργασία τους. Λόγος και εικόνα συνδυάστηκαν για τη δημιουργία των πορτρέτων τους.

Στην τρίτη συνάντηση η μουσειοπαιδαγωγός μίλησε για το σύμβολο στη φωτογραφία. Οι μαθητές χωρίστηκαν σε τρεις υποομάδες –όπως αυτοί επιθυμούσαν– και τους ζητήθηκε να καταγράψουν τις σκέψεις τους σχετικά με το σχολείο. Με βάση τα κείμενα που προέκυψαν από την ομαδοσυνεργατική εργασία, τράβηξαν φωτογραφίες και δημιούργησαν τρεις μικρές φωτοϊστορίες για τη σχολική καθημερινότητα.

Στην τέταρτη συνάντηση η «ματιά» άπλωσε ακόμη περισσότερο και αφήσαμε το σχολικό χώρο, για να δουλέψουν οι μαθητές σε ομάδες στη γειτονιά του σχολείου. Η μουσειοπαιδαγωγός τους ζήτησε να φωτογραφίσουν α) κάτι από το παρελθόν, β) κάτι που να παραπέμπει στο μέλλον, γ) κάτι από τη φύση, δ) κάτι σχετικό με την ανθρώπινη παρουσία και ε) κάτι που αυτοί επιθυμούν. Οι τρεις ομάδες τράβηξαν φωτογραφίες και αποφασίσαμε να αναζητήσουν ιστορικές πληροφορίες για την περιοχή και φωτογραφίες από το παρελθόν. Στόχος ήταν να εντοπίσουν τις αλλαγές και να αντιληφθούν την πολυπολιτισμική διάσταση της περιοχής του Ευόσμου και στο παρελθόν, αφού, όπως διαπίστωσαν από την έρευνα που έκαναν, πρόκειται για περιοχή που στον 20^ο αιώνα κατοικήθηκε από εσωτερικούς μετανάστες και πρόσφυγες από τον Πόντο και τη Μικρασία. Από την ομάδα των αλλοδαπών μαθητριών ζητήθηκε επίσης να αναζητήσουν φωτογραφικό και πληροφοριακό υλικό από τους τόπους καταγωγής τους.

Πέμπτη συνάντηση: Στο εργαστήριο Πληροφορικής του σχολείου οι μαθητές αναζήτησαν υλικό για τον Εύοσμο και επίσης πληροφορίες για το Μουσείο Σιδηροδρόμων και το Μουσείο Φωτογραφίας που προγραμματίσαμε να επισκεφθούμε.

Ακολούθησε στα μέσα Μαρτίου επίσκεψη στο Μουσείο Σιδηροδρόμων, που βρίσκεται στα όρια του Δήμου Κορδελιού-Ευόσμου, μόλις δέκα λεπτά με το λεωφορείο από το σχολείο αλλά άγνωστο στους μαθητές. Στόχοι που τέθηκαν ήταν: α) να γνωρίσουν το σιδηρόδρομο και το τρένο και να αντιληφθούν τον ρόλο που έπαιξε στη ζωή της Θεσσαλονίκης,

β) να γνωρίσουν τις δυνατότητες επικοινωνίας και προσέγγισης των ανθρώπων που πρόσφερε το τρένο, να το εκτιμήσουν ως μέσο μεταφοράς και να το σκεφθούν και ως ένα εναλλακτικό τρόπο μεταφοράς με οικολογική διάσταση,

γ) να κινηθούν στο χώρο του μουσείου ως πιθανοί επιβάτες ή εργαζόμενοι των τρένων και να έχουν μια βιωματική κιναισθητική εμπειρία,

δ) να αντιληφθούν τα αποτελέσματα από την επιτυχή συνεργασία και τη διαπολιτισμική επαφή (ο σιδηρόδρομος στη Θεσσαλονίκη φτιάχτηκε επί οθωμανικής αυτοκρατορίας από Αγγλογάλλους και ένωνε τις βαλκανικές πόλεις),

ε) να τραβήξουν φωτογραφίες και να αποτυπώσουν με εικόνες και λέξεις την εμπειρία τους.

Οι μαθητές ξεναγήθηκαν από τον άνθρωπο-ψυχή του μουσείου, κο Ευθύμη Κοντόπουλο, έβγαλαν ωραίες φωτογραφίες και άφησαν τη φαντασία τους να δημιουργήσει «ιστορίες με τρένα».

Το επόμενο τρίωρο διατέθηκε για επίσκεψη στη Δημοτική Βιβλιοθήκη του Ευόσμου, για να εντοπίσουν οι μαθητές και να αξιοποιήσουν βιβλιογραφία σχετική με τον Εύοσμο, τη Θεσσαλονίκη και το σιδηρόδρομο. Είχαν, επίσης, την ευκαιρία να συνομιλήσουν με τον υπεύθυνο του ιστορικού αρχείου του Ευόσμου και να δουν πλούσιο φωτογραφικό υλικό.

Ακολούθησε επίσκεψη στο Μουσείο Φωτογραφίας, όπου η μουσειοπαιδαγωγός μας υποδέχθηκε πια στο χώρο της και μας ξενάγησε στην έκθεση Ελλήνων φωτογράφων από χώρες της Μέσης Ανατολής. Είδαμε φωτογραφίες από Παλαιστίνη, Ντουμπάι, Αίγυπτο, Κατάρ που αποκάλυπταν την ιδιαίτερη ματιά του κάθε φωτογράφου και σχολιάσαμε τη διαφορετική πραγματικότητα των τόπων με τη διαπίστωση πως «μια εικόνα μπορεί να λέει όσα χίλιες λέξεις».

Εικόνα 2. Φωτογραφικό πορτρέτο μαθήτριας.

Οι επόμενες δυο συναντήσεις αφιερώθηκαν στην ετοιμασία των εργασιών των ομάδων και στην προετοιμασία της παρουσίασης για την εκδήλωση παρουσίασης των Ερευνητικών Εργασιών του σχολείου. Η συνεργασία της μουσειοπαιδαγωγού και σε αυτό το τελικό στάδιο ήταν ιδιαίτερα βοηθητική για τους μαθητές.

Εικόνα 3. Φωτογραφικό πορτρέτο μαθήτριας.

Δράση διαπολιτισμικού χαρακτήρα

Στην εργασία για τη γειτονιά ζητήθηκε από τις δυο ομάδες των ντόπιων παιδιών να συγκρίνουν το παρελθόν με το παρόν, ενώ από την ομάδα των αλλοδαπών μαθητριών ζητήθηκε να παρουσιάσουν εικόνες και πληροφορίες από τον τόπο τους. Η ανταπόκριση ήταν σχετικά μικρή από τις αλλοδαπές μαθήτριες που πρόβαλλαν ως αιτία πρακτικά προβλήματα για τη συγκέντρωση του φωτογραφικού και πληροφοριακού υλικού που αφορούσε τον τόπο καταγωγής τους.

Αξιολόγηση

Η αξιολόγηση των μαθητών της ομάδας ήταν πολύ θετική. Δήλωσαν ότι ήταν πολύ ευχάριστος ο χρόνος τους στο πλαίσιο του πρότζεκτ, ότι κατάλαβαν τη σημασία της φωτογραφίας και πώς μπορούν μέσω αυτής να εκφράσουν σκέψεις και συναισθήματα. Ένωσαν δημιουργικοί και συνεργάστηκαν μεταξύ τους με καλά αποτελέσματα. Η συνεργασία με τη μουσειοπαιδαγωγό ήταν πολύ εποικοδομητική και ενδιαφέρουσα. Με τις εξειδικευμένες γνώσεις της εισήγαγε τους μαθητές στον κόσμο της φωτογραφίας, που προετοιμάστηκαν έτσι ουσιαστικά και για τις επισκέψεις που έγιναν (στο Σιδηροδρομικό Μουσείο αποτύπωσαν φωτογραφικά τις εντυπώσεις τους και στο Μουσείο Φωτογραφίας ξεναγήθηκαν ως υποψιασμένοι επισκέπτες ικανοί να δουν με κριτική ματιά τις φωτογραφίες της έκθεσης). Εξάλλου, η συνδιδασκαλία είχε θετικά αποτελέσματα τόσο στη διεξαγωγή του μαθήματος όσο και στις δυνατότητες που έδωσε στους μαθητές. Τέλος, βγήκαμε από τα στενά όρια της τάξης και αυτό έδωσε στους μαθητές ένα αίσθημα ελευθερίας και τη διάθεση να ανταποκριθούν στους στόχους που βάζαμε. Γενικά, υπήρξε όφελος για όλους μας.